

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

CÍTÍ SE PŘIPRAVENI DOBŘE UČIT?

NÁRODNÍ ŠETŘENÍ UČITELSKÝCH
KOMPETENCÍ ZAČÍNÁJÍCÍCH
UČITELEK A UČITELŮ

MŠMT 2024

O ŠETŘENÍ

MŠMT a vysoké školy společně mění podobu učitelské přípravy v ČR.

Cílem je učitelskou přípravu neustále zlepšovat tak, aby byli absolventi a absolventky učitelství na konci studia vybaveni vším, co potřebují pro kvalitní výuku.

Prvním krokem k dosažení tohoto cíle bylo vytvoření Kompetenčního rámce absolventa a absolventky učitelství, který obsahuje nejdůležitější profesní kompetence, jimiž by měli být absolventi a absolventky učitelství na konci studia vybaveni. Rámec se prakticky promítá přímo do obsahu studia – fakulty i další vzdělavatelné pracují na tom, aby své absolventy a absolventky připravovali v souladu s Rámcem. Dalším důležitým krokem je navyšování a zkvalitňování pedagogických praxí, včetně podpory provázejících učitelů a učitelek.

Jak ale poznáme, že se nám reforma učitelské přípravy daří? Právě k tomu slouží *Národní šetření učitelských kompetencí*. Díky šetření zjišťujeme, jestli si studenti a studentky během studia osvojují učitelské kompetence z Rámce a jestli mají dostatek příležitostí je na praxích rozvinout.

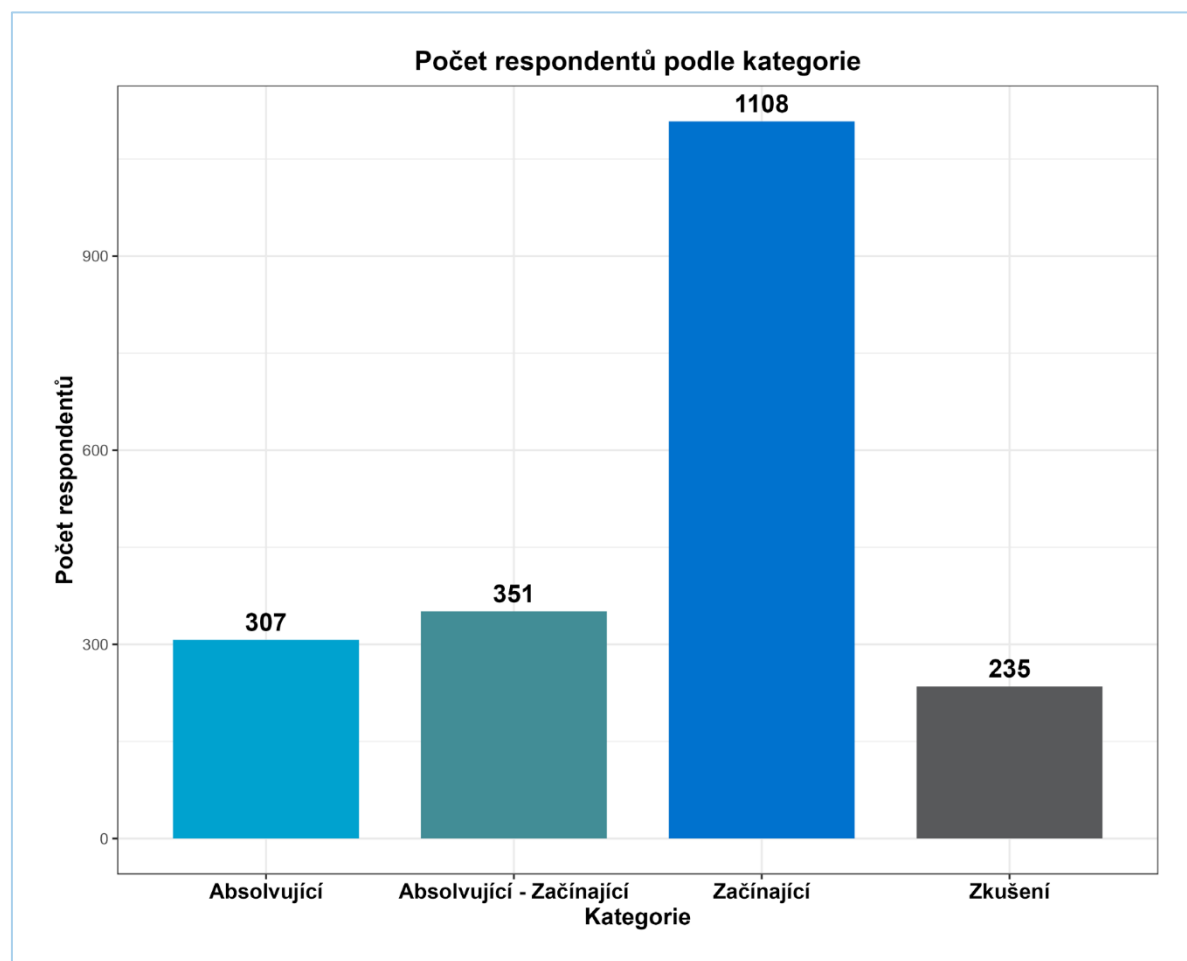
Autoři studie: Mgr. Jana Fikrlová, Jiří Můnich, MSc., Mgr. Matouš Bořkovec

VÝZKUMNÝ SOUBOR ANEB KDO SE ŠETŘENÍ ZÚČASTNIL?

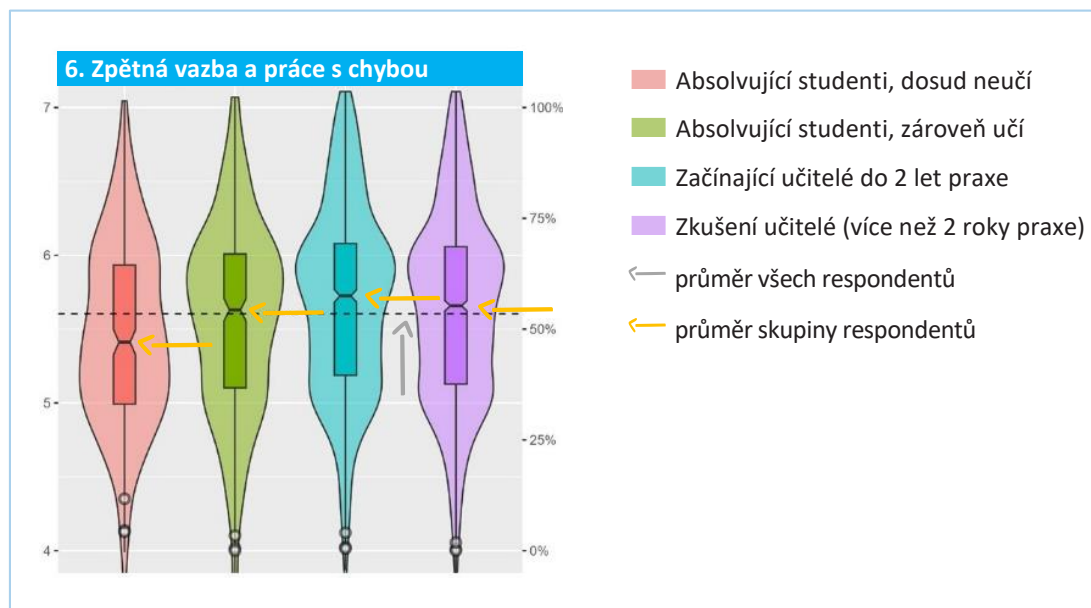
Do šetření se v roce 2023 zapojilo 2001 respondentů a respondentek, které jsme rozdělili do následujících skupin:

- **Absolvující** = studenti a studentky posledního ročníku studia učitelství, kteří zatím nejsou zaměstnaní na učitelské pozici ve škole
- **Absolvující – začínající** = studenti a studentky posledního ročníku studia učitelství, kteří jsou alespoň na částečný úvazek zaměstnaní na učitelské pozici ve škole
- **Začínající** = učitelé a učitelky zaměstnaní ve škole na učitelské pozici, maximálně však 2 roky
- **Zkušení** = učitelé a učitelky s delší pedagogickou praxí

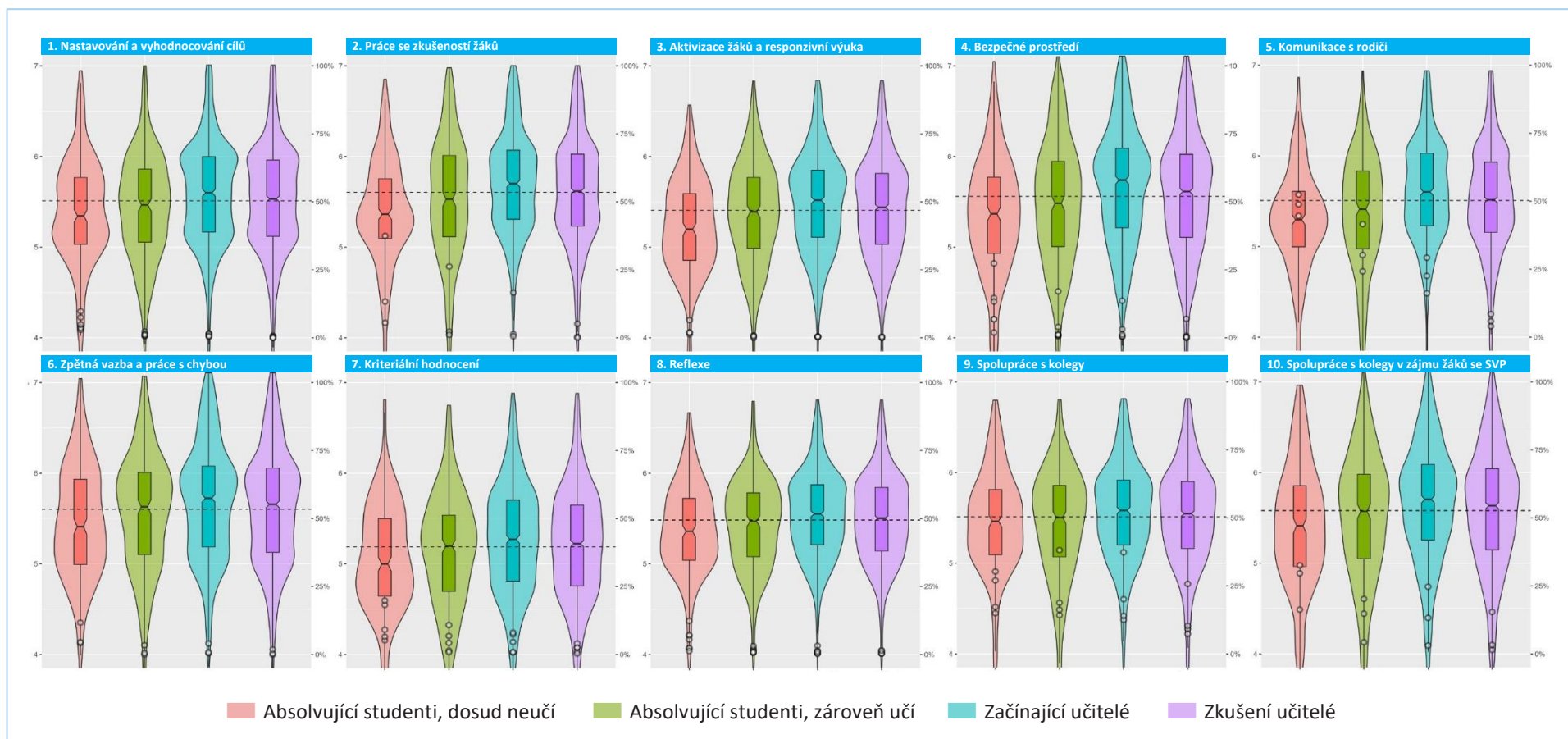
JAK ČÍST NÁSLEDUJÍCÍ GRAFY?

1. VÍCE PRAXE ZNAMENÁ VYŠŠÍ PROFESNÍ SEBEVĚDOMÍ STUDENTŮ UČITELSTVÍ

Absolvující studenti fakult, kteří v průběhu studia už učili alespoň na částečný úvazek (vždy zelený graf druhý zleva), si byli svými učitelskými kompetencemi výrazně jistější než studenti, kteří zatím neučili (vždy červený graf první zleva).

Toto zjištění jednoznačně podporuje úsilí zajistit studentům učitelství takovou pedagogickou praxi, na které mohou pracovat se žáky kontinuálně, poznávat žáky a jejich potřeby a trénovat kompetence, jejichž základ tkví právě v interakci se žáky. Takovou praxi, např. klinický rok, zavádějí nové Rámcové požadavky MŠMT.

2. S NĚKTERÝMI DŮLEŽITÝMI ČINNOSTMI Z KOMPETENČNÍHO RÁMCE SE ČÁST STUDENTŮ V PRŮBĚHU PŘÍPRAVY SETKALA MÁLO NEBO VŮBEC

Přestože s většinou zkoumaných kompetencí se studenti učitelství v průběhu přípravy setkali, **část absolvujících studentů se s některými kompetencemi během studia vůbec nesešla. Právě na tyto kompetence je vhodné se zaměřit v další snaze o zkvalitňování přípravy učitelů.** Spolupráci s rodiči je obtížné v průběhu studia realizovat a začínající učitelé ji rozvíjejí spíše až v zaměstnání. Jiné kompetence lze ale účinně rozvíjet už při studiu. Jde zejména o:

- spolupráci mezi učiteli, vzájemné poskytování zpětné vazby a tandemovou výuku;
- hodnocení žáků podle kritérií, vedení žáků k vzájemnému poskytování zpětné vazby,
- vytváření bezpečného prostředí pro učení a dovednost účinně reagovat, pokud žáci toto prostředí narušují. A další.

Činnost	Podíl
nastavovat hranice komunikace s rodiči tak, aby probíhala partnersky	44.6 %
zahrnovat do plánů výuky doporučení poradenského pracoviště/zařízení	32.6 %
vést tandemovou výuku ve spolupráci s kolegy	27 %
vytvářet kritéria hodnocení společně se žáky	19.9 %
vést výuku, ve které žáci hodnotí vlastní práci podle stanovených kritérií	18.2 %
pozorovat výuku kolegy a poskytnout mu zpětnou vazbu	15 %
účinně reagovat, pokud vztahy mezi žáky narušují bezpečné prostředí	14.7 %
udržovat si přehled o vztazích mezi žáky	13.4 %
vést žáky k reflexi procesů učení (co jim pomáhá a co jim brání v učení)	12.4 %
vést žáky k tomu, aby si dávali zpětnou vazbu mezi sebou	9 %
reflektovat svou výuku na základě důkazů o učení žáků	7.2 %

Procenta vpravo uvádějí podíl respondentů ze skupiny absolvujících studentů, kteří dosud neučí ve škole na úvazek a kteří se s danou činností dosud podle svých slov vůbec nesešli.

3. ABSOLVENTI SI VĚŘÍ V POSKYTOVÁNÍ ZPĚTNÉ VAZBY A VE SPOLUPRÁCI S KOLEGY, POTÍŽE JIM DĚLÁ HODNOCENÍ ŽÁKŮ NA ZÁKLADĚ KRITÉRIÍ, AKTIVNÍ ZAPOJOVÁNÍ ŽÁKŮ DO VÝUKY A ZOHLEDŇOVÁNÍ JEJICH VZDĚLÁVACÍCH POTŘEB

Ve kterých učitelských kompetencích se respondenti a respondentky cítili nejsilněji? Šlo o oblasti **Poskytování zpětné vazby a práce s chybou** a **Spolupráci s kolegy**, pokud s ní měli zkušenost. Pozitivní tedy je, že jsou začínající učitelé otevření spolupráci a poskytování zpětné vazby, ne všichni s tím ale mají zkušenost (viz zjištění 2).

Co bylo naopak nejnáročnější? Jednoznačně **Kriteriální hodnocení**, dále pak **Aktivizace žáků a responzivní výuka** (tj. uzpůsobování výuky podle potřeb žáků). Tyto oblasti je tedy třeba dále rozvíjet, což potvrzuje i zjištění 2. Jedná se o činnosti, které si lze efektivně osvojit zejména propojováním teorie s praxí. I proto je tak podstatné posilování a zkvalitňování pedagogických praxí, stejně jako podpora začínajících učitelů v průběhu dvouletého adaptačního období.

